GAZETA LWOWSKA.

W Piątek **Nro. 26.** 4. Marca 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

— Z Wiédnia. —

Dyrekcyia C. K. instytutu ciemnych otrzymała od tuteyszego handlowego domu L. N. Herz, w imieniu tego, który wygrał Państwo Altenbuch 100 ZR. w M. K. na rzecz wychowańców. Zaco dobroczyncy temu ninieyszem publicznie składa dzięki.

Podług zdania sprawy wóytów tuteyszych przedmieść z postępu dobrowolnego Instytutu robót, uczynionego Magistratowi C. K. Stolicy, zatrudnionych było w r. z. w miesiącach: Lipcu, 629, Sierpniu, 725, Wrześniu, 720, razem 2074 osób, z codziennym zarobkiem w przecięciu od 10 kr. do 3 ZR. 30 kr. W. W., przyczém przez czynne współdziałanie odznaczyli się następuiący nakładcy; w Leopoldstadzie C. K. uprzy. hurtownik urod. Lindenberg i Synowie, którzy zatrudniali 592 osób, Flikentanz Ferdynand 40 a na gruncie Laurencerskim Wechtel Józef 49 osób.

Franciszek Gerzabek drukarz mieyski w Pradze, powodowany patryotyzmem, zobowiązał się bezpłatnie drukować wykazy stanu prywatney pomocney kasy tamecznego domu inwalidow na rok 1824. Takichże exemplarzów 1000 introligator mieyski Hrodek równie pezpłatnie oprawił.

W d. 12. Lutego r. b. donosiła gazeta Pragska z d. 13. t. m., iż za przykładem istnieiącey iuż od lat kilku z dobrym skutkiem w Wiedniu pierwszéy austry. kassy oszczędności, podobnie i w tym kraiu pewna liczba szlachetnych ludzi oświadczyła się założyć takiż sam dobroczyuny Instytut dla Pragi i Czech. N. Pan podczas ostatniey bytności swoiéy w Pradze, raczył nietylko ludzkością tchnące starania potwierdzić; założenie tego instytu pochwalić, lecz Sam stanąwszy na czele założycieli dał 2000 ZR., również przyłożył sie do tego Arcy-Xiąże Karol, a pierwszy, który się do założenia téy kassy oszczędności zapisał, dawszy 300 ZR. w pięcioprocent. krusz. Obligacyiach, był Xiążę Rudolf Kolloredo Mannsfeld; z nim połączyło się wielu szlachetnych Czechów, częścią przez zapewnienie, częścią przez składkę 300 ZR. w M. K. w Obligacyiach Stanu, lub w gotowiznie. Ten udział i wspaniałe wsparcie sprawiły, iż kassa oszczędności dla Pragi i Czech za potwierdzeniem wysokiego Rządu Kraiowego z d. 10. Lutego t. r. i pod bezpośrednią opieką W. Burgrabiego, Hrabiego Kolowrat Liebsteinskiego, z d. 12. t. m. swoie rozpoczęła czynności.

Prywatny związek ku wsparciu ubogich w Pradze, i w tym roku obchodził uroczystość urodzin N. Pana przez dobrodzieystwa; rozdał bowiem między 1271 ubogich 795 ZR. 50 kr. W. W., tudzież 436 sztuk kołder zimowych, i 275 sążni drzewa miękiego; 303 chłopców i 404 dziewcząt ubogich mieszkańców téy stolicy, aby do szkół chodzić mogli, nowo ubrał, w którym to ubiorze przez Kapłana rycerskiego orderu krzyża z gwiazdą czerwoną i Członka prywatnego związku, zaprowadzeni w d. 12. do kościoła Metropolitalnego, tamże podczas mszy przez pierwszego mianey, swe pobożne i dziecinne modły połączyli z modłami całego zgromadzenia.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Portugaliia i Brazyliia.

Dla ożywienia handlu między Portugaliią, Angolą i Benquilla w Azyi, zmnieyszono znacznie na lat 10 cło od przywozu i wywozu. Atoli okręty o 80 beczkach iak dawniéy, nie mogą być użyte do handlu azyiatyckiego pod karą konfiskaty.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

W d. 9. Lutego były pokoie w Carltonhouse trwaiące od godziny 2giéy do 5téy; wszyscy Ministrowie mieli szczególne posłuchanie u Monarchy.

Gazeta Nadworna zapowiada mianowanie Xięcia Nortumberlandyi na nadzwyczaynego Posła, aby był obecny koronacyi Krola Francuzkiego, a P. Lamb na Ministra pełnomocnego na Dworze hiszpańskim.

W obudwóch Izbach odczytano w d. 8. Lutego odpowiedzi Krola na dziękczynne adressy.

W Izbie Niższey na dniu 8. z. m. oznaymił Pan Lushington: Dwóch katolików Irlandzkich poięło za żony dwie prezbiteryianki, związkowi ich pobłogosławił Xiądz katolicki. Mieyscowa protestancka Władza wszystkich czwo-

)(

to kazała kazał do osobnego zamknąć więzienia, a Anglii ustawy upoważniły tę czynność. Xiądz katolicki zbiegł; podług tych samych ustaw zasłużył ón na karę śmierci. Zacny Członek sądził, aby Izba dopomogła do uwolnienia tych czterech więzniów a Xiędzu katolickiemu dała opiekę. — Wniosek ten przyięto. W tym przedmiocie przesłany będzie adres do Krola.

Minister spraw wewnętrz. P. Peel, oświadczył na posiedzeniu Izby Niższey w d. 8. Lut., iż bardziey, iak kiedy przekonany o niebezpieczeństwie przywrócenia zupełnie Katolików do używania praw politycznych, raczey złoży swóy urząd, iakby się miał przyłożyć do emancypacyi Katolików Irlandzkich.

Examiner w artykule o żądzy do spekulacyi (*obacz Nr. przeszły gazety*) przystępuie daley do towarzystw które w Szkocyi i Irlandyi przed dwoma miesiącami utworzone zostały i naliczył ich tylko w części, około 30, poczem tak kończy:

»Niezważaiąc na wielką niewiadomość zasad gospodarstwa kraiowego i handlu, okazuiącą się w wielu tych planach, raptowne obrócenie Summy kapitalney więcey iak sto milionów na czysto spekulacyyne proiekta, które przy nayoczewistszych i naypewnieyszych przedsiębierstwach zaledwieby się usprawiedliwić dały, iest niezawodnem złem. Niemniey opłakania godny iest wybór przedmiotów, które, gdyby poiedyńczym spekulantom miały być z korzyścią, iednakowoż niewieleby przyniosły zysku dla kraiu, iak np. zagranicznych kopalni awanturnictwa. Owe plany, które oparte są na zastosowaniu umiętnych odkryć do ułatwienia związków handlowych wodą i lądem, np. iazda koleią żelazną i żegluga okrętami parowemi zasługuią na zaszczytny wyiątek. To samo rozumie się o innych ku powszechnemu użytkowi służących przedsiębierstwach i budowach iakto np. warsztatów okrętowych, kanałów, tarasów i t. d. iakoteż niektórych towarzystw bankowych i assekuracyynych; zaś większa część owych proiektów podobna zupełnie do gier hazardownych, ależ dla ludzi, którzy raz znaleźli w tém upodobanie i każdy sposob, choćby z kosztem innych zbogacenia się, szybko i chciwie chwytaią, nasze argumenta zapewne nie wiele będą miały wagi. Jedynie dla ludzi, szczególniey na prowincyiach, pisaliśmy, którzy w swém dobrowolnem niedoświadczeniu, widokiem wielkich zysków zaięci, daią się uwodzić, stawiaiąc na los swe małe kapitały w podobnych awanturniczych przedsiębierstwach. Każdy przypomni sobie ieszcze wściekłość, iaka przed kilku laty panowała do połączonych towarzystw *stoks*, które poźniey poszły z dymem; równy koniec przepowiedzieć można z pewnością dla wielu z przywiedzionych spekulacyy, i poczytamy się za szczęśliwych, ieśli ostrzeżeniem naszem choć kilku czytelników naszych cofniemy od brzegu przepaści, na który przywiedzeni są przez szaloną żądzę spekulacyi.*)«

Zdaie się, sądząc z korrespondencyi pomiędzy P. Kanning a P. Rush, umieszczoney w tych dniach w dziennikach, że rządy Angielski i Amerykański są dalekie od przystania na zniesienie handlu niewolnikami. Mniemamy, że tego nieporozumienia prawdziwą przyczyną iest, iż żadna z obudwóch stron nie chce szczerze dopiąć celu, który sobie założyła. Niewolnictwa ieszcze w wielu prowincyiach Stanów Ziednoczonych, w których bawełna, ryż, tabaka i inne płody nie dadzą się uprawiać bez pomocy niewolników. Co się tycze rządu Angielskiego, ostatnie zamieszania na naszych wyspach, i przedstawienia osadników, widocznie zmieniły zamiary Parlamentu i Ministrów. Bydź może, iż dyplomatycy Angielscy i Amerykańscy powiedzieli sobie wzaiemnie: »pozwalamy na zniesienie handlu niewolnikami w naszych osadach; lecz iezli Francyia, Hiszpania, Portugalia i Brazylia będą go nadal prowadzić, nie poymuiem dla czego mielibyśmy utracić korzyści, które pomienione kraie z niego mieć będą.« Skutek tych negocyacyy iest ten zapewne: aby rzeczy pozostały *in statu quo*. Co Pitt uczynił w tym względzie, zamyślił P. Kanning uczynić.

Podług wiadomości z Kent, i tam wielkie szkody zrządziła powódź. Część miasta Doweru zalana iest wodą. Mnóstwo cukru i innych towarów iest zniszczonych.

Francyia.

Pierwszy król. Marszałek Nadwor. Hrabia Cossé Brissac dał w d. 10. Lutego Posłom zagranicznym wielki obiad. W d. 11. i 12. udzie-

*) Lord Kanclerz zaraz na pierwszem posiedzeniu Parlamentu w d. 3. z. m. zapowiedział w Izbie Wyzszey, że niezwłocznie wniesie prawne środki, przeciwko uszczerbkowi pochodzącemu z owey wściekłości spekulacyyney i nieustannego powstawania nowych proiektów. — Przy tey sposobności zwracamy uwagę, iż Gazety Londyńskie z d. 4. zawieraiące obszerne rozprawy Izb obiedwóch Parlamentu nad dziękczynnem adresem na Mowę król. z Tronu, dopiero wczoray odebraliśmy w gazocie: Poczta poranna, która tych rozpraw zupełnie udziela, zaymuią one czternaście małych i ściśło drukowanych kolumn; sama mowa P. Brughama zaymuie cztery takich kolumn. Co gazety paryzkie dotąd w wyimkach z tych rozpraw udzielały, tak iest niezupełnem i tak niepoprawnem, iż z tego nie można mieć pewnego wyobrażenia o tem, co było przedmiotem narad na pierwszem posiedzeniu Parlamentu.

Przyp. Dost. Austr.

łał Król wiele osobom prywatne posłuchanie, atoli nieopuszczał Tuilierów.

Izba Parów głosowała ieszcze w d. 8. Lutego nad resztą pięciu paragrafów proiektu do ustawy dotyczącey się Zgromadzeń panien zakonnych i ieden po drugim z nieiakiemi odmianami i dodatkami przyięła. Ustawa zaś sama utrzymała się w końcu 147 głosami przeciwko 34.

W d. 10. Lutego na posiedzeniu Izby Parów zdał Baron Portal sprawę z proiektu do ustawy względem korsarstwa i oszukaństwa w handlu morskim, poczém rozpoczęły się narady nad ustawą na znieważanie kościołów i takowe ieszcze w d. 11. trwały.

Wiadomy iuż uprzednio przedmiot posiedzeń Izby Deputowanych w d. 11. Lutego, ściągnął mnóstwo słuchaczy na trybuny. Po krótkiém zdaniu sprawy z niektórych petycyy, wstąpił na trybunę P. Pardessus, aby imieniem swoiéy Kommissyi zdał sprawę z proiektu do ustawy do wynagrodzenia wychodzców. MinisterPrezydent Minister Spraw Wewn., Corbiere, Xiążę Doudeauville, i P. Martignac, zaymowali ławki Ministrów. Samo zdanie sprawy trwało trzy godziny. Po wystawieniu niesprawiedliwości rewolucyi przeciwko wychodzcom, starał się zdawca sprawy ten text wystawić, iż między wszystkiém złem, które taż rewolucyia zrządziła, zagrabienie maiątku ruchomego było naywiększém i naybardziey wołaiącém, i dla tego nadewszystko nakazuie wynagrodzenie. Poczém rozbierał powody; które skłoniły Kommissyią do odmian. W §. 1szym sądziła ona potrzebę dokładniéy oznaczyć zamiar ustawy i obiętość wynagrodzenia, i takowe podać na 30 milionów w 3procentowych wieczystych dochodach w wartości kapitalnéy 1 miliarda. §. 2. zawiera posady oszacowania wartości dóbr zabranych. Chociaż tyle było przeciwko temu zarzutów i tyle przekładano odmian; iednakowoż Kommissyia widziała się być zniewoloną przyiąć zasady oszacowania w §. 2. przez Ministrów przełożone. Tymczasem wynalazła fundusz odwodowy do dalszego wynagrodzenia wychodzców, którzy przy przyięciu owych zasad mogliby być pokrzywdzeni. Fundusz ten składałby się: z różnicy między 1 miliardem i summą 987 milionów, do któréy dołączono ogólną ilość wynagrodzeń; z różnicy między wynagrodzeniem, iakie otrzymali iuż wychodzcy przyszedłszy znowu do posiadania swych dóbr, i ogólnéy ilości ich wynagrodzenia we wniosku przełożoném; z potrąceń, któreby w skutek dodatku przełożonego do §. 9. uczyniono tym wychodzcom (*Emigrés engagistes*), co w skutek ustawy z d. 14. Ventose roku VII. z właścicieli zastawnych (*Engagistes*) swych Dóbr, mogli się byli stać niezmiennemi tychże właścicielami, gdyby 1/4 tychże dóbr wartości byli chcieli zapłacić do kassy dóbr narodowych, co onym teraz powinno być z wynagrodzenia potrąconém, aby ich z drugiemi Francuzkiemi zastawnemi właścicielami (*Engagistes*) porównać; nakoniec z summ, któreby oszczędzono po części z dawnieyszego zbytniego oszacowania, częścią z niedostatku dziedziców, lub, że dobra reklamowane nie należałoby liczyć między skonfiskowane. §§. 3. i 4. z małemi odmianami, §§. 5. i 6. zawieraiące płacenia 3procentowych wieczystych dochodów w pięcioletnych ratach od dnia 22go Czerwca 1825 aż do tego czasu w r. 1829, zostały bez odmiany przyięte. Inne odmiany dotyczą się prawnych stosunków reklamuiących; wykupna dóbr oddanych szpitalom za pomocą dochodów wieczystych w porównaniu czystych teraźnieyszych dochodów tych dóbr (co ściągnęło uwagi naganiące); wierzycieli wychodzców, których likwidowane roszczenia w 3procentowych dochodach do wartości nominalnéy maią być zapłacone i t. d.

Podczas obrzędu koronacyi, któréy dzień nie iest ieszcze stanowczo oznaczony, Król przybędzie dniem pierwéy; po obrzędzie maiącym trwać pięć godzin, będzie gala, na któréy Król Jmć siedząc sam na wyższym krześle niżeli drudzy, odbierać będzie usługi od swoich Wielkich Urzędników. Trzeciego dnia podług dawnego zwyczaiu, Król uda się konno do Opactwa Saint-Remy, tam złoży dzięki Bogu i modlić się będzie na grobie Świętego, którego imię nosi ta bazylika. Ztamtąd N. Pan powróci do Compiegne i do Paryża. Podwoiono czynności w robotach przygotowawczych do koronacyi zaczętych d. 27. Grudnia r. z. Rusztowanie wewnątrz kościoła, na którem wzniesione być maią dwa piętra galeryi na około tego obszernego budynku, iuż iest w części zrobione. Roboty stolarskie również się posuwaią; gotuią rusztowanie dla ozdobienia sklepienia, które zarazem odpowiadać będzie bogactwu uroczystości koronacyi i całości pomnika po obrzędzie. Wśród tych przygotowań użyto mądrych środków ostrożności dla zachowania szacownych rzeczy w kościele. Zakryto wszystkie ołtarze, organy i piękne kraty od kaplic.

Niektóre Dzienniki mówiły o tém, że koronacyia miała być odłożoną. Atoli podług zapewnienia Gwiazdy wileu Dygnitarzy Koronnych odebrało zapieczętowane listy, z wezwaniem, by się z początkiem Maia w Rheims znaydowali.

Królestwo Oboiéy Sycylii.

— Z Syrakuzy d. 28. Stycznia. —.

Miasto deszczów w innych kraiach panuiących doświadczamy tu strasznéy posuchy. W głębiSycylii

trzeba często 26 do 30 mil przebyć zanim się znaydzie młyn, maiący wodę do mielenia. W wielu mieyscach z niedostatku pastwisk i wody zabiiaią nierogaciznę i owce.

Szwecyia i Norwegiia.

Woysko Szwedzkie, nie licząc 10,000 milicyi, wynosi 45,201 ludzi, z tego wypada na piechotę 35,863 (9612 w Norwegii), na iazdę 5650 (1070 w Norwegii), a artyleryią 3688 ludzi (1288 w Norwegii).

Kraków.

W. d. 12. Lutego, iako w doroczną uroczystość urodzin N. Cesarza Austryiackiego, wszystkie Władze wolnego miasta Krakowa, znayduiące się tamże Osoby dyplomatyczne i licznie zebrana szlachta byli u Ces. Austryiac. Rezydenta i Jeneralnego Konzula, Barona Lipowskiego, aby swoie rzetelne życzenia do trwałey pomyślności Nayiaśnieyszego Monarchy wyrazić. Wszyscy okazali żądania, aby te ich szczere i rzetelne życzenia doszły do wiadomości N. Pana.

Królestwo Polskie.

— *Z Warszawy d. 24. Lutego.* —

JO. Xiążę Antoni Radziwiłł Namiestnik Królewski w W. Xięstwie Poznańskiem, wyiechał do Poznania.

Ogłoszone zostało w Warszawie następuiące Obwieszczenie Xięcia Namiestnika Królewskiego w Radzie Stanu:

W Imieniu Nayiaśnieyszego Alexandra I. Cesarza Wszech Rossyy, Króla Polskiego i t. d.

Chcąc zachować równowagę między korzyściami rolnictwa i rękodzieł, zachęcić właścicieli gruntowych do uprawy potrebnych rękodzielniom płodów, które ziemia nasza hoynie wydawać może, a które dotąd z zagranicy są sprowadzane, podczas; gdy produkta nasze u obcych odbytu nie otrzymuią: bacząc oraz, że iuż niektóre z tych płodów są rzeczywiście i w dobrym gatunku w kraiu uzyskiwane, a pragnąc tym odbyt wewnętrzny ułatwić, na przełożenie Kommissyy Rządowych Spraw Wewnętrznych i Policyi, tudzież Przychodów i Skarbu postanowiliśmy i stanowimy: Art. I. Od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia, przedmioty następuiące przy wprowadzaniu ich z zagranicy do Królestwa opłacać maią cła wchodowego i konsumowego: *a*) od 1,000 szyszek szczeci czyli osetu sukienniczego, (*dipsacus fullonum*, *Disteln*, *Chardon à bonnetiers*) Złt. 12; *b*) od cetnara urzetu (*Isatis tinctoria*, *Weid*, *Pastel*) Złtp. 20.; *c*) od cetnara marzanny (*Cubia tinctorum*, *Krapp*, *Garance*) Złtp. 10.; *d*) od cetnara rezedy żółtey, (*Resida luteola*, *Ware*, *Gaude*) Złtp. 6. Art. 2. Kupcy i rękodzielnicy dowodzący ausztukami, iż przed dniem dzisieyszym zapisali powyższe materiały z zagranicy, sprowadzić ie do kraiu będą mogli za opłatą dawnego cła do d. 1go Maia r. b. — Art. 3. Jednakże i po d. 1. Maia r. b. rękodzielnicy, którzy udowodnią przed Kommissyią Rządową Spraw Wewnętrznych i Policyi, iż wyżey rzeczonych artykułów na roczną potrzebę swoią w kraiu dostać nie zdołaią, będą mogli za świadectwem teyże Kommissyi Rządowey otrzymać od Kommissyi Rządowey Przychodów i Skarbu pozwolenie do wprowadzenia na roczną potrzebę wymienionych materyiałów za opłatą tylko 2/5 części cła powyżey oznaczonego.

»Wykonanie niniejszego postanowienia Kommissyiom Rządowym Spraw Wewnętrznych i Policyi, oraz Przychodów i Skarbu polecamy.«

»Działo się w Warszawie na posiedzeniu Rady Administracyyney d. 27. Stycznia 1825. r.«

(*Podpisy.*)

Kommissyia Woiewództwa Mazowieckiego ogłosiła Reskrypt Xięcia Namiestnika Królewskiego z d. 31. Grudnia r. z. Nro. 24,711 uwalniaiacy kamienie wapienne i gipsowe, przy wywożeniu onych z kraiu tak od opłaty celney pozycyią 42, częścią III. taryfy na kamienie polne ustanowioney, iakoteż od wszelkich opłat expedycyynych.

Rossyia.

Podług pewnych wiadomości mianował Cesarz Jmć dotychczasowego Jeneralnego Prowiantmistrza woysk, taynego Radcę Abakumowa, w mieysce zmarłego w Październiku 1823 Barona Kampenhausen, Kontrollorem Państwa.

N. Pan w dowód zasług Ministra Skarbu, Kankryna, dał temuż na lat 50 dzierżawę w Kurlandyi, która, iak słychać, czynić ma 20,000 rubli.

P. Stratfort-Kanning przybył do Petersburga w ostatnich dniach Stycznia r. b.

Z końcem roku 1823 liczba mieszkańców w osadach towarzystwa Amerykańsko-Rossyskiego wynosiła 553 kreolów (kobiet 262) i 8415 Aleutów (kobiet 386). W osadzie Ross czyniono w rolnictwie doswiadczenia, wysiew żyta 185 pudów wydał 1815 pudów; na wyspach zimnieyszych: Sitka i Kadiak udaią się ogrodowiny.

Redakcyia Józefa Bensy; Druk Pillerów.